

Фросина ТАШЕВСКА-РЕМЕНСКИ

“

*Umot neka
t i bi de voda~*

”

Од психолошки аспект секој политички водач може да заврши во "цезаризам". Цезаризмот ја означува онаа појава кога политичкиот водач, по воспоставувањето и зацврстувањето на власта станува апсолутист и диктатор. Често водачите вешто се затскриваат зад демагошките фрази и демократските фасади. Цезаризмот е таква узурпација на власта во која се оди до уништување на довчерашните соработници и сите следбеници кои ќе се обидат да го критикуваат политичкиот водач. Политичкиот водач, погоден од "цезаризам", го карактеризираат чувства на месијанство, сезнајност, незаменливост и непогрешливост. Зафатен од овие чувства, политичкиот водач завршува во "автократски цезаризам".

Сите овие чувства, особено незаменливоста и непогрешливоста, се вовед во симптомите на една параноидна ментална состојба, која се означува како "кратоманска параноја". Со овој вид параноја се појавуваат и параноични идеи, особено "идејата на прогонување". На почеток водачот истакнува дека треба да се прогонат "предавниците" и "непријателите", за подоцна да почне со прогон на сопствените следбеници и соработници-

"квазидемократија на чело со политички водач". Легитимноста на "плебисцитарната демократија" во овој случај на плебисцитарниот цезаризам е изведена "од волјата на подвластените (подредените) и се одржува благодарение на таа волја. Водачот (демагог) владее врз основа на приврзаноста на своите политички следбеници и врз основа на нивната доверба во неговата личност". По доаѓањето на власт водачот се чувствува како "законски по-

СОВРЕМЕНИОТ П И НАРЦИСОИДН

те кои му го овозможиле "цезаризмот". Сè тоа водачот го оправдува со помош на рационализацијата која служи за смирување на сопствената свест и свеста на оние кои му помагаат во реализацијата на прогонувањата. Најчести начини на прогонување се: игнорирање, омаловажување, објавување неточни податоци за личност во средствата за јавно информирање, со цел лична и стручна дискам-

вереник" на народот и на масата која го прифатиле и го признале. Затоа, во секоја прилика, тој се повикува на народот и на народната волја, непридавајќи им особено значење на институциите, на процедурите и на аргументите. Тие се придржуваат и постапуваат по познатата Наполеонова поговорка: "Доверба од долу, власт од горе". Плебисцитарниот цезаризам всушност е "псевдодемократија". Тој

"НАРЦИСОИДНИТЕ ВОДАЧИ ЧЕСТО КАЈ ПОДАНИЦИТЕ ПСИХОЛОШКИ ДЕЛУВААТ СИГУРНО, ВО НИВ ВЛЕВААТ САМОДОВЕРБА И СЕ ПРЕТСТАВУВААТ КАКО ЛИЧНОСТ СО ИСКЛУЧИТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ, ЛИЧНОСТ КОЈА Е ВО СОСТОЈБА ДА ГИ ВОДИ И ДА ИМ ОВОЗМОЖИ УСПЕХ".

лификација и компромитирање, клеветење, апсење и убиство во крајна линија.

За да може да се оствари "современиот цезаризам" не се доволни само ментални конструкции, лични амбиции и политички апетит на политичкиот водач, туку е потребно и соодветно социјално милје. На психолошки план тоа се однесувањата на следбениците, и воопшто на оние кои се потчинуваат. Како што политичкиот водач не може да постои без следбеници и потчинети, така ниту "цезарот" не може да се одржи на власт без полтрони и улизици. Следбениците (полтрони) во "цезаризмот" се склони кон идентификација со "цезарот", почитуваат едностраност одговорност и поддржување на системот на хиерархиско напредување. Исто така, следбениците се големи приврзаници на бирократскиот апарат, кој го создава "цезарот", а на кој се потпира целиот нивен авторитет, бидејќи бирократскиот апарат со својот монопол им овозможува на следбениците да се однесуваат како "мали цезари" на сите нивоа на хиерархиската организација; да им поднесуваат сметка и да одговараат само на оние над нив, а не и пред подредените и пред самите себе.

Еден друг облик на цезаризам е "плебисцитарниот цезаризам". Тоа е еден вид

е злоупотреба и манипулација со демократијата. Тоа е владеење на самоволници со поддршка и со доверба на некритичната народна маса и слепите поданици. На таквата маса ѝ се "одземени сите стварни граѓански слободи, а ѝ е наметната должност да гласа за веќе донесени самоволни одлуки" на "цезаристичкиот водач" по пат на акламација. "Тој кој еднаш има власт во свои раце, тој нема да дозволи народот да му ги пропишува законите". "Плебисцитарниот цезаризам", со помош на сурогатот на демократијата, "најефикасно се бори против самата демократија".

Оние кои во "плебисцитарниот цезаризам" гледаат облик на демократско изразување, несвесно или свесно, ги поистоветуваат и ги мешаат поимите "моќ на народот" и "слобода на народот". Така, може да настане ситуација во која покрај поседувањето на моќта да се изгуби слободата, бидејќи проширувањето на моќта како надмоќ во политичкото организирање, по правило, ја загрозува слободата на поединецот, а со тоа и на народот. Секаде каде што "социјалната сигурност" како вредност е пред "слободата" како вредност, шансите за "плебисцитарен цезаризам" се големи. На тоа инсистираат

сите плебисцитарни владетели. Воопшто егалитаризмот и социјалната сигурност се големи монети во рацете на сите плебисцитарни водачи. Свесното и вешто мешање на "моќта на народот" и "слободата на народот", со различна манипулација се остварува во заедници кои се погодени од криза или кои се ослободуваат од нефункционална власт.

Повикувајќи се на демократијата и на исказаната волја на народот, "плебисци-

Тој често предизвикувал погубни и разорувачки последици по поданиците и следбениците на политичкиот водач, народот и заедницата воопшто, бидејќи "нарцисоидната личност често чувството на сигурност го постигнува со потполно субјективно уверување за својата совршеност, својата надмоќ над другите, своите исклучителни квалитети, а не според својот однос кон другите или по пат на некаков свој успех или достигнување".

тички успех; нему му се потребни успеси и аплаузи и заради сопствената ментална рамнотежа. Идејата за неговата величина и непогрешливост во основа е заснована на неговата нарцисоидна грандиозност, а не на вистинските достигнувања како политичко суштество". Затоа, јавен успех, освојување симпатии кај народот, безусловна поддршка и слепа занесеност на поданиците, за него се "самотерапија против депресија". Фанатично "борејќи се за

ПОЛИТИЧКИ ЦЕЗАРИЗАМ ИЛИ ПОЛИТИЧКИ ВОДАЧ

тарниот цезаризам" воведува начело, според кое "во претставничките тела наместо најдобрите да расправаат и да одлучуваат за најзначајните и најбитните прашања на заедницата и заедничкиот живот, за нив зборуваат и аргументираат најгласните поданици на "цезарот".

Од психолошко значење, карактеристична е и појавата на високиот степен на "нарцисоидност на политичките водачи".

Несреќата по заедницата е дотолку поголема што "нарцисоидните водачи често кај поданиците психолошки делуваат сигурно, во нив влеваат самодоверба и се претставуваат како личност со исклучителни способности, личност која е во состојба да ги води и да им овозможи успех". Така "нарцисоидниот водач не ја употребува својата нарцисоидна харизма единствено како средство за поли-

своите цели, тој всушност се бори за своето здравје". Многу пати во историјата се покажало дека во одредена заедница "презирот, па дури и репресалиите на политичкиот водач му донеле поголемо харизматско обожавање, отколку било која друга мерка со која се подобрува квалитетот на животот на народот". Се разбира, "лесно е да го убедуваш оној кој сака да биде убеден во тоа во што го убедуваат, дури и во случај кога квалитетот и начинот на убедување не играат никаква улога".

За однесувањето, дејствувањето, устоличувањето и одржувањето на власт на водачот не се пресудни само психолошките карактеристики на водачот. Друга страна која е еднакво важна е "човековата потреба за авторитет" која, се разбира, не е исто изразена кај сите луѓе. Поради тоа, за "нарцисоидниот водач", секој кој не им се восхитува на неговата сезнајност, непогрешливост и политичка величина е мета на "институционална рационализација и прогонување".

Во заедниците кои имаат традиција на слободен живот водачите можат да се наметнат само и единствено во тешки состојби кога психолошката сигурност слабее, стравот надвладува, а перспективата се губи или не се гледа. Во такви состојби луѓето можат да се заведат на различни начини до степен на губење на веќе изгубената слобода и слободен избор. Тоа е состојба на помрачување и губење на ориентација. Тогаш настапуваат "водачите", "избавителите" или "узурпаторите", нудејќи и ветувајќи излез од бесперспективноста. Предавањето на водачот и на неговите ветувања психолошки кај припадниците се доживува како "ментално опуштање од состојба на постојана напнатост". Авторитетот се поставува заштитнички, ослободува и брани од одговорност. Меѓутоа, со ослободување од одговорноста не исчезнува и ослободувањето од покорување. Со губењето на одговорноста се губат правата, слободите и слободниот избор, а со покорувањето се паѓа во ропство. Многу често отрезнувањето доаѓа многу доцна, а скап и тежок е патот до ново ослободување.

"ДОВЕРБА ОД ДОЛУ, ВЛАСТ ОД ГОРЕ".

НАПОЛЕОНОВА ПОГОВОРКА

"ТОЈ КОЈ ЕДНАШ ИМА ВЛАСТ ВО СВОИ РАЦЕ, ТОЈ НЕМА ДА ДОЗВОЛИ НАРОДОТ ДА МУ ГИ ПРОПИШУВА ЗАКОНИТЕ".